

Asterisk stiller denne gang skarpt på digital mobning og unges brug af Snapchat.

INTIMITET OG TILLID ER PÅ SPIL, NÅR UNGE DELER BILLEDER DIGITALT

Mediernes skrækhistorier om nøgenbilleder, der er blevet delt via sociale medier, har ifølge mobbeforsker Jette Kofoed ført til moralsk panik. Løsningen er ikke at forbyde de unge at dele billeder digitalt. I stedet må vi forsøge at forstå, hvorfor og hvordan unge bruger de sociale medier.

Af VIBE MIDDELBOE

Enhver ansvarlig forælder til en teenager har sikkert hørt sig selv prædike over for sin søn eller datter, at de skal tænke grundigt over, hvilke billeder de deler digitalt. Og det bedste råd bliver ofte: Lad nu bare være med at dele de billeder.

Men ifølge mobbeforsker Jette Kofoed rammer den slags råd ikke de unges virkelighed. De fleste unges liv foregår både offline og online på måder, som er ganske sammenfildrede. Også når det gælder mobning, er der i de fleste tilfælde i dag et digitalt spor, påpeger hun.

”Derfor bliver vi nødt til at interessere os for – ikke bare deling af nøgenbilleder, som

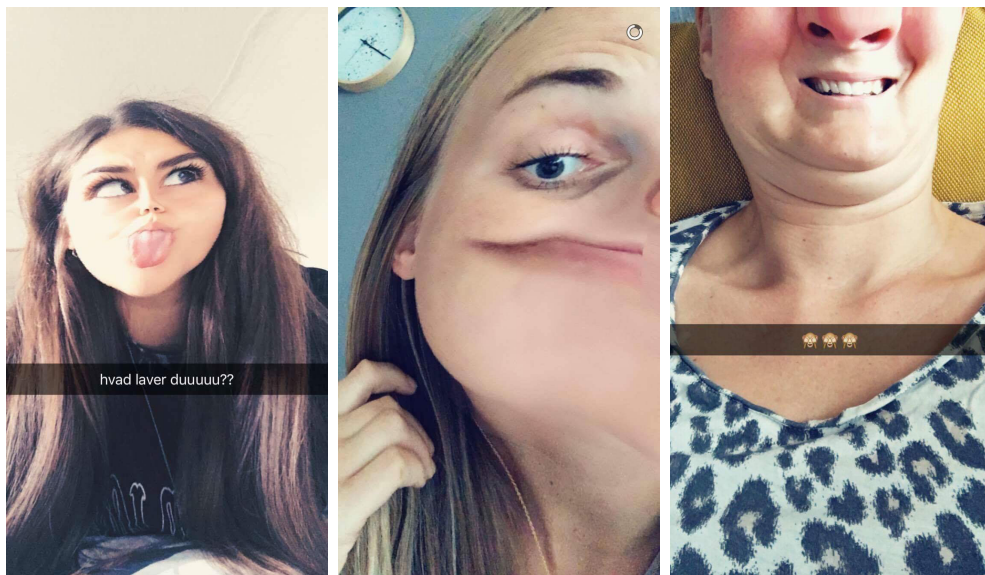
mediernes især har interesseret sig for – men billeddeling i bredere forstand og for, hvordan deling af billeder er blevet en ny kraft i digital mobning. Vi bliver nødt til at være nysgerrige på de unges billedbårne sociale liv, uden alt for mange løftede pegefingre. Et indblik i deres digitale liv og færden kan give os en fornemmelse af, hvad et ungdomsliv med billeddeling indebærer, og hvilke dynamikker og kræfter der driver digital mobning,” siger Jette Kofoed, der er lektor på DPU, Aarhus Universitet.

Snapchat ændrer samværet

Her er Snapchat for tiden det helt centrale medie. Ifølge Danmarks Statistik er brugen af billeddelings-appen ved at hale ind på Facebook, når det gælder de 15-18-årige. Mens

86 % i den aldersgruppe tjekkede Facebook en eller flere gange om dagen i 2016, brugte 67 % af dem Snapchat dagligt. Det betyder, at en stor del af de unges kommunikation foregår ved hjælp af billeder. Som mobbeforsker er Jette Kofoed optaget af, hvad den udvikling betyder for de unges relationer og for digital mobning.

”I et mobbeperspektiv er det interessant at undersøge, hvordan et socialt medie som Snapchat ændrer betingelserne for de unges kommunikation og relationer. Vi skal ind og forstå, hvordan et flygtigt medie, hvor beskederne destruerer sig selv, er med til at ændre samværet mellem unge. Hvad er på spil for de unge, når de sender billeder og udvælger, hvem der skal modtage deres snaps?” spørger Jette Kofoed.

Billeddeling af uglies og dobbelthager skaber nærhed og intimitet mellem to veninder. Det er en tillids erklæring. Men med billeddelingen følger også frygten for tillidsbrud, da billederne i princippet kan 'screenshottes' og deles på nettet.

Det har hun undersøgt dels som led i forskningsprojektet 'Affects, Interfaces, Events' og dels i forbindelse med et projekt, hvor hun har arbejdet sammen med Malene Charlotte Larsen, der er lektor på Aalborg Universitet. Her har de i en onlinesurvey og via kvalitative interviews spurgt unge mellem 12 og 17 år, hvilke snaps de senest har modtaget og sendt, hvordan de opfattede dem, og hvilke snaps de fandt ubehagelige.

Uglies

Men hvad er det særlige ved Snapchat, og hvordan adskiller det sig fra de andre sociale medier. Og hvorfor taler Snapchat især til de unge?

"På Facebook og Instagram gemmes det indhold, man har delt, i en arkivfunktion, som man kan scrolle igennem, og på begge medier er der i udgangspunktet tale om en-til-mange-kommunikation. På Facebook ser vi ikke mange opdateringer fra de unge længere, og oftest er det ikke et aktivt billedmedie for dem. De bruger det i højere grad til at koordinere aftaler med vennerne. Og på Instagram udvælger de deres lækreste fotos og redigerer dem, inden de lægger dem til offentligt skue," fortæller Jette Kofoed.

På Snapchat derimod deler de unge en strøm af uskønne billeder. Men oftest kun med udvalgte venner og veninder.

"På Snapchat selvdestruerer beskederne efter kort tid. I sin grundform er Snapchat derfor et flygtigt medie, og det ser ud til at have ændret, hvilke billeder de unge deler med hinanden," siger hun og uddyber:

"Mange af de billeder, som de unge i vores undersøgelser sender til deres venner på Snapchat, ville de aldrig dele på andre sociale

medier. *Selfies* – især de grimme af slagsen, såkaldte *uglies* – er dem, de sender allerflest af. Det er typisk billeder, hvor de fremhæver dobbelthager eller skærer ansigt. I det hele taget billeder, der er taget nedefra eller bruger filtre, der forvrænger deres ansigter. Det betyder, at en masse andre slags billeder end dem, vi ellers har set blive delt på sociale medier, er i omløb her," fortæller Jette Kofoed.

Dobelthager bekræfter venskab

Men hvorfor deler de unge så disse selvafslørende og grimme billeder på Snapchat? Ifølge Jette Kofoed skaber udvekslingen af de mange uperfekte billeder en særlig intimitet, som de andre sociale medier ikke kan.

"På Instagram ser de unge typisk billeder, der viser andres højdepunkter og succeser. Snapchat skaber derimod en nærhed og intimitet: En oplevelse af, at 'vi kan være grimme sammen'. De unge inviterer her hinanden ind i hverdagen, som den er lige nu og her. En handling som understøttes af mediets flygtige karakter," siger hun.

I interviewene giver flere af de unge udtryk for, at beskederne er ligegyldige. Men netop ligegyldigheden er med til at skabe intimitet, forklarer Jette Kofoed:

"I én forstand er de 'ligegyldige' sammenlignet med de glamourøse selvfrestillinger, de ser på Instagram. Men i den hverdagslige, hastige udveksling af selvafslørende billeder får ligegyldigheden sin gyldighed – netop fordi der er tale om intimitetsudveksling. Venskaber bekræftes og vedligeholdes i en ny affektiv økonomi, hvor *uglies* udgør en ny slags valuta," forklarer Jette Kofoed.

I et af interviewene forklarer en 14-årig pige det sådan her: "Når man får sådan

UNGES BILLEDELING PÅ SNAPCHAT

- Grimme selfies (*uglies*)
- Fjollebilleder
- Dobelthager
- Nøgenbilleder
- Billeder af familie eller venner.

Kilde: "A snap of intimacy. Photosharing practices among young people on social media" af Jette Kofoed og Malene Charlotte Larsen.

»Når man får sådan et billede, så bliver man glad for dobbelthager .... så snart man har modtaget en dobbelthage, så er man officielt venner .... Den første dobbelthage i et venskab – den er virkelig vigtig.«

14-årig pige fra Jette Kofoeds undersøgelse.

et billede, så bliver man glad for dobbelthager .... så snart man har modtaget en dobbelthage, så er man officielt venner .... Den første dobbelthage i et venskab – den er virkelig vigtig."

Frygt for tillidsbrud

Flere af de unge omtaler Snapchat som deres yndlingsmedie, og de fortæller, at de udveksler utallige og hyppige beskeder. De oplever Snapchat som uforpligtende, fordi billederne i udgangspunktet sletter sig selv, og fordi de ikke skal tænke på, om de får *likes*. Men der er andre risici forbundet med at snappe: Billederne kan blive gemt som screenshots og delt på andre sociale medier, ligesom også muligheden for misforståelser og sårede følelser følger med den nemme adgang til at tage og dele billeder.

»Nogle af de unge siger, de får ondt i maven og kvalme, når de tænker på, hvem der har billeder af dem, og hvad der kan ske, hvis de bliver uvenner med de personer.«

Jette Kofoed

UNGES BRUG AF SNAPCHAT

Ifølge Danmarks Statistik bruger **97 % af unge danskere** mellem 15 og 18 år sociale netværkstjenester.

Tre ud af fire unge i aldersgruppen har en profil på både Facebook, Snapchat og Instagram.

86 % er dagligt på Facebook.

67 % er dagligt på Snapchat.

46 % er dagligt på Instagram.

Kilde: Nyt fra Danmarks Statistik nr. 496.

»Det er tegn på tillid, at man sender grimme eller fjollede billeder til hinanden, når man er klar over, at de kan blive gemt. Samtidig med, at de mange udvekslinger af billeder skaber nærvær og intimitet, skaber de også frygt for, at tilliden bliver brudt. Det, der er på spil på Snapchat, er altså på den ene side intimitet og på den anden side et lurende drama om mistet kontrol. Nogle af de

unge forklarer, hvordan de får ondt i maven og kvalme, når de tænker på, hvem der har billeder af dem, og hvad der kan ske, hvis de bliver uvenner med de personer,” siger Jette Kofoed.

Den kvalme opstår, både når de arkiverer billeder af hinandens *uglies*, men også på grund af konkrete historier om billeder, der er blevet delt uden samtykke. Det kan være alt fra deling af *uglies* på Facebook til deling af nøgenbilleder, der har været udvekslet i private relationer.

Tal om grænserne

Og der er meget på spil. For det er ikke sjældent, at billeder fra Snapchat bliver brugt som led i digital mobning.

»Vores forskning gennem de sidste mange år viser, at mobning sker på grund af en lang række forskellige faktorer. Personlighedstræk hos enkeltindivider kan ikke alene forklare, hvorfor nogle bliver mobbet. Mobning bliver til i et netværk af mange kræfter. Sociale medier er også en faktor, der indgår, når klassekulturer kammer over i mobning. For tiden er det så billeder fra Snapchat, der pludselig kan florere i andre fora ledsaget af subtile hentydninger eller direkte hadske kommentarer, og det er selvfølgelig ubehageligt, når et billede, der var tiltænkt nogle få venner, pludselig dukker op et andet sted uden kontekst og med udstilling af enten dobbelthager eller nøgne bryster,” siger Jette Kofoed og fortsætter:

»Der har altid været en fare for, at hemmeligheder blev fortalt videre, og at intimiteten mellem venner dermed blev brudt. Men med Snapchat og andre digitale medier er de potentielle konsekvenser blevet mere

omfattende. Det, der tidligere blev hvisket i skolegården, kan nu risikere at leve videre på internettet,” siger hun.

Men hvis omgivelsernes eneste råd er at undlade at dele billeder, så overser vi ifølge Jette Kofoed noget væsentligt ved de fleste unges virkelighed.

»Sagen er ikke, at billeddeling uden samtykke ikke er en krænkelse. Sagen er, at billeddeling er en integreret del af ungdomslivet for mange. Den virkelighed må vi som forskere, lærere og forældre forstå og på den baggrund tage snakken med de unge om, hvor grænserne for billeddeling går. Intimitet er både tillukkende og truende på én gang. Det har det altid været, og det er det særligt for de unge i dag.” ■

LÆS MERE i antologien *Mediated intimacies: Connectivities, relationalities and proximities*, red. Andreassen, Nebeling Petersen, Harrison, Raun, London Routledge, der udkommer i 2017. Heri indgår Jette Kofoeds kapitel "Temporal ephemerality, persistent affectivity: Circulation of intimacies on Snapchat".

OM PROJEKTERNE Forskningsprojektet "Intimacy, social media and youth" (2012-2016) stod Jette Kofoed, lektor på DPU, Aarhus Universitet, for i samarbejde med Malene Charlotte Larsen, lektor på Aalborg Universitet. Jette Kofoed arbejder for tiden på forskningsprojektet "The affective 'now' of exchange of images in cyberbullying", som er del af det større, interdisciplinære forskningsprojekt "Affects, Interfaces, Events" (2015-2019), der involverer flere danske universiteter.

JETTE KOFOED er lektor på DPU, Aarhus Universitet, og forsker i digital mobning. Hun har bl.a. bidraget til det omfattende DPU-forskningsprojekt om mobning: eX-bus (Exploring Bullying in Schools). Hun underviser på bachelor- og kandidatuddannelsen i uddannelsesvidenskab, DPU.